

Педагогічний дискурс, випуск 13, 2012

4. Струманський В. Педагогіка народно-побутового життя української людності : посіб. для учителів українознавства / Василь Струманський // Рідна школа. – 1996. – №9. – С. 31–50.
5. Струманський В. Структурний зміст виховного середовища української етнопедагогіки / Василь Струманський // Рідна школа. – 2000. – №4. – С. 13–15.
6. Лук'янченко О.Г. Професійна спрямованість викладання «етнографії» в мистецькому виші [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/psmkp/2010_12/Lukjanchenko.html – Назва з екрана.

Анотація**А.Ю.Барташук*****Професійна направленість преподавания этнологии в системе подготовки украинских филологов***

В статье проанализированы особенности преподавания социально-гуманитарной дисциплины «этнология» в аспекте профессиональной направленности подготовки украинских филологов; внимание прежде всего обращено к междисциплинарным связям этнологии и украинской литературы

Ключевые слова: *этнология, народная культура, обрядность, традиции, национальный характер, междисциплинарные связи, учителя украинского языка и литературы.*

Summary**O.Yu.Bartashuk*****Professional Orientation of Teaching Ethnology in the System of Ukrainian Philologists Preparation***

Peculiarities of teaching social-humanitarian discipline "ethnology" in the aspect of professional orientation of Ukrainian philologists preparation are analysed in the article; attention is paid to inter-discipline connections of ethnology and Ukrainian literature.

Key words: *ethnology, folk culture, rites, traditions, national character, inter-discipline connections, teachers of Ukrainian and literature.*

Дата надходження статті: «3» вересня 2012 р.

УДК 37.014(045)**JÓZEF BEDNAREK,**

*profesor nadzwyczajny, doctor habilitowany,
(Warszawa, Polska)*

Nowe kompetencje społeczno-medialne XXI w.

Tworzenie społeczeństwa informacyjnego, a następnie społeczeństwa wiedzy i ich wyzwania rodzą potrzebę kształtowania nowych kompetencji społeczno-medialnych. Ich znaczenie i miejsce w kontekście nowych szans i zagrożeń najnowszych mediów cyfrowych oraz interaktywnych technologii jest szczególne. Ostatnie wyzwania dotyczą najnowszych przemian związanych z zagrożeniami cyberprzestrzeni i świata wirtualnego. Z tego też powodu kompetencje te są wyjątkowo ważne i przydatne, już nie tylko dla pedagogów i nauczycieli, ale także dla każdego człowieka.

Rozwój i zastosowanie mediów cyfrowych oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych wpłynęło także na największe przekształcenia w edukacji i funkcjonowaniu człowieka. Z tego też powodu nowe kompetencje społeczno-medialne nabierają nowego wymiaru i stają się najważniejszym wyróżnikiem aktywności i innowacji człowieka.

Skutkiem wprowadzenia elektronicznych środków komunikowania masowego, był przekaz audiowizualny który doprowadził do kolejnego, wielkiego przełomu w przekazywaniu informacji i wiedzy. Intensywny rozwój techniki wideo, telewizji satelitarnej, telewizji kablowej powoduje, że urządzenia te stopniowo wypierają i zastępują proste środki dydaktyczne i maszyny. Jednocześnie powstające coraz bardziej złożone urządzenia są systematycznie udoskonalane, a systemy komputerowe, stosowane także w automatyzacji procesu kształcenia, zapewniają optymalizację działań edukacyjnych.

Obecnie mamy piątą, największą i najważniejszą przełom edukacyjny, łączący się z mediami interaktywnymi, Internetem, telewizją cyfrową, telefonią komórkową. Te urządzenia cyfrowe zapewniają nie tylko multimedialną i komunikacyjną łączność, ale także globalny zasięg połączony z interaktywnością. Cechy te mają wpływ na nową siłę reklamy, jej sugestywność, tożsamość każdego podmiotu, stającego się często przedmiotem oddziaływań wychowawczych.

W przyszłości interaktywne media cyfrowe będą miały jeszcze większy wpływ na każdą działalność, która przepełniona informacją staje się podstawowym tworzywem nowoczesnego e-społeczeństwa wiedzy. Z tego powodu znaczenie i miejsce wiedzy w kształceniu i doskonaleniu ustawicznym są tak ważne. Oddziaływanie nowych mediów ma swój kontekst teoretyczny i praktyczny.

Poszerza się zakres problemów aksjologicznych, następuje przełom w rozumieniu sztuki i kultury w ogóle, ma miejsce swoista reinterpretacja zjawisk i pojęć. Dokonująca się prawdziwa cyfrowa rewolucja i jej skutki stwarzają nowe szanse manipulacji postawami, ale i kształtowania w toku wychowania, nauczania-uczenia się kreatywnych postaw społeczeństwa i każdego człowieka.. Nie ulega wątpliwości, że postępująca informatyzacja, cyfryzacja, digitalizacja oraz ich konsekwencje zagrozi w jeszcze większym stopniu tożsamości – tak osobowej, jak i kulturowej.

Najnowsze technologie mają wpływ na szybkie zmiany rynku pracy. Nowe funkcje i zadania komputerów i innych technologii telekomunikacyjne już obecnie rzutują na zmiany struktury rynku i relacje społeczne. Typowa praca fizyczna zastąpiona zostaje przez technologie informacyjno-komunikacyjne i roboty, w tym także roboty humanoidalne, a praca fizyczna przyjmuje charakter intelektualny.

Analizując nowe potrzeby rynku pracy i kompetencje społeczno-medialne należy m.in. uwzględnić:

- charakterystyki i tendencje rozwojowe nowych zawodów związanych z rozwojem nowych technologii i zagrożeniami świata wirtualnego;
- nowe możliwości i zagrożenia technologii interaktywnych;
- bezpiecznych działań w ramach e-handelu, e-zakupów, e-transakcje, e-administracji, e-podpisu, wirtualnego stanowiska pracy itp i innych aktywności społeczno-zawodowych w sieci mogących wywoływać niebezpieczeństwa;
- szanse i niebezpieczeństwa cyfryzacji, telepracy i e-usług, w tym także pracy niestandardowej i tymczasowej;
- digitalizacja tradycyjnej wiedzy i informacji, przestrzeni internetowej, aplikacji multimedialnych przydatnych w doskonaleniu kompetencji społeczno-wychowawczych, komunikacyjno-medialnych i informacyjno-informatycznych.

W zakresie kształcenia i doskonalenia kompetencji nie można pominąć:

- obszaru edukacyjnego, który pozwala na kształtowanie i doskonalenie kompetencji w uczelniach o charakterze humanistycznym, społecznym, ekonomicznym, medycznym, technicznym, przyrodniczym, związanym z zarządzaniem i organizacją oraz wielu innych specjalistycznych;
- technologicznych kompetencji specjalistycznych personelu szkół i uczelni;
- nowych umiejętności informatyczno-medialnych uczniów;
- kształtowanie świadomości społecznej nowych szans i zagrożeń mediów oraz technologii;
- pełne wykorzystanie pracowni informatycznych i innych oraz aplikacji multimedialnych;
- organizację ergonomicznych i multimedialnych stanowisk pracy;
- zdrowotnych aspektów bezpiecznego korzystania z wirtualnej rzeczywistości;
- przedsiębiorczych kompetencji nauczycieli przedmiotów humanistycznych w kontekście nowych możliwości technologii;
- przydatność technologii i aplikacji w pracy zawodowej związanej z: zarządzaniem tym także wirtualnym, biznesem, administracją centralną i samorządową, służbą zdrowia i opieką społeczną, kulturą i sztuką, wolnymi zawodami, niestandardowymi formami zatrudnienia;

Do kluczowych kompetencji ludzi, zdefiniowanych przez Radę Europy zaliczono kompetencje polityczne i społeczne, kompetencje odnoszące się do życia w społeczeństwie wielokulturowym, biegłość w komunikowaniu się, umiejętność uczenia się przez całe życie oraz kompetencje związane z narodzinami «społeczeństwa informacji».

W związku z dynamicznym rozwojem technologicznych możliwości mediów cyfrowych i tworzeniem się zupełnie nowej jakości środowiska cyfrowego, wciąż systematycznie rośnie znaczenie kwalifikacji i kompetencji, w tym ogólnych oraz specjalistycznych nauczycieli. Z tego powodu Unia Europejska podejmuje działania na rzecz nie tylko kształtowania świadomości medialnej, ale także mające na celu lepsze i szybsze zrozumienie przez obywateli najróżniejszych komunikatów napotykanych w mediach. Aktywny udział w dzisiejszym społeczeństwie informacyjnym wymaga od obywateli zrozumienia, w jaki sposób funkcjonują zarówno tradycyjne, jak i nowe media.

Sposób, w jaki korzystamy z mediów ulega zmianie – w obliczu ogromnych zasobów informacji nie wystarczają już umiejętności czytania, pisania lub posługiwania się komputerem. Edukacja w zakresie korzystania z mediów mogłaby wskazać użytkownikom bardziej skuteczne sposoby posługiwania się wyszukiwarkami albo wyjaśnić im, jak powstają filmy bądź w jaki sposób funkcjonuje reklama. W niektórych krajach (np. w Szwecji, Irlandii, Wielkiej Brytanii) umiejętność korzystania z mediów jest już elementem programów szkolnych. Osoby korzystające z mediów muszą być świadome zagrożeń wiążących się z rozpowszechnianiem ich danych osobowych. Im lepiej potrafią się one posługiwać współczesnymi technologiami i im lepiej rozumieją zasady funkcjonowania reklamy online, tym lepiej mogą chronić swoją prywatność. Osoby, które sprawniej posługują się mediami są też w większym stopniu zainteresowane dziedzictwem kulturowym swojego regionu bądź kraju oraz najnowszymi dziełami europejskiej kultury.

Unia Europejska w pełni doceniając znaczenie mediów i ich nową rolę oraz rosnące miejsce w kształtowaniu umiejętności korzystania z nich podejmowała w ostatnich latach wiele inicjatyw i działań w tym zakresie [*Komunikat Komisji Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów, Europejskie podejście do umiejętności korzystania z mediów w środowisku cyfrowym, Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela, 20.12.2007 r.*]. Niektóre w istotnym stopniu dotyczą nauczycieli.

Umiejętność korzystania z mediów jest definiowana jako zdolność do rozumienia i krytycznej oceny różnych aspektów mediów i ich treści oraz porozumiewania się w różnych kontekstach. Ta definicja została zatwierdzona przez większość respondentów biorących udział w konsultacji publicznej oraz członków grupy ekspertów ds. umiejętności korzystania z mediów. Środki masowego przekazu są mediami skierowanymi do szerokiego kręgu odbiorców za pośrednictwem różnych kanałów dystrybucji. Wiadomości medialne obejmują kreatywne i informacyjne treści zawarte w tekście, dźwięku i obrazach, przekazywane za pośrednictwem różnych form komunikacji, w tym telewizji, kina, wideo, stron internetowych, radia, gier wideo i wirtualnych społeczności.

Umiejętność korzystania z mediów staje się ważnym elementem agendy europejskiego i krajowego sektora mediów i komunikacji. Nowa dyrektywa w sprawie audiowizualnych usług medialnych (AVMS) ustanawia np. obowiązek sprawozdawczości dla Komisji w odniesieniu do badania poziomu umiejętności korzystania z mediów we wszystkich państwach członkowskich.

W priorytetach skupiono się na trzech dziedzinach:

1. Umiejętność korzystania z mediów w zakresie informacji handlowych.
2. Umiejętność korzystania w mediach z dzieł audiowizualnych.
3. Umiejętność korzystania z mediów on-line.

W kontekście powyższych analiz Komisja wzywa państwa członkowskie do:

- zachęcenia władz odpowiedzialnych za regulacje w dziedzinie łączności audiowizualnej i elektronicznej do większego zaangażowania i współpracy w celu poprawy różnych poziomów umiejętności korzystania z mediów zdefiniowanych powyżej,
- wspierania systematycznych badań i regularnej obserwacji oraz składania sprawozdań w zakresie różnych aspektów i wymiarów umiejętności korzystania z mediów,
- rozwijania i wdrażania kodeksów postępowania oraz, tam gdzie jest to właściwe, ram współregulacji we współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami na szczeblu krajowym oraz wspierania inicjatyw w zakresie samoregulacji.

Nowe kompetencje koniecznie muszą dotyczyć pojawiających się zagrożeń w sieci i z jej inspiracji. Obejmują one nowe funkcje i zadania w zakresie profilaktyki, diagnozy i terapii.

Na zakończenie warto dodać, że nowe wyzwania w kontekście doskonalenia kompetencji społeczno-medialnych, pojawiają się w związku z rozwojem społeczeństwa kontrolowanego i nadzorowanego. Z raportu sporządzonego przez Surveillance Studies Network dla Rzecznika ds. Informacji wynika, że: «Żyjemy w społeczeństwie nadzorowanym. Społeczeństwo nadzorowane już funkcjonuje. We wszystkich bogatych państwach świata życie codzienne jest pełne przypadków nadzoru, nie tylko od rana do wieczora, lecz przez całą dobę i 7 dni w tygodniu. Niektóre z tych przypadków zakłócają ustalony porządek dnia, jak kiedy dostajemy mandat za przejechanie na czerwonym świetle, chociaż jedynym świadkiem jest kamera. Jednak większość z nich stanowi obecnie element składowy naszej codzienności, którego nawet nie zauważamy». Należy zaznaczyć również, iż powszechna inwigilacja odbywa się zarówno w świecie rzeczywistym jak i w wirtualnym.

Wnioski

1. Jest wiele nowych przesłanek wskazujących na największe przeobrażenia cywilizacyjne wyznaczających potrzebę kształcenia i doskonalenia w zakresie nowych kompetencji społeczno-medialnych.

2. Społeczeństwo informacyjne, budowane były przez teoretyków i praktyków stosunkowo szybko i jego konsekwencją było pojawienie się społeczeństwa wiedzy.

3. Cyberprzestrzeń i świat wirtualny, jako wytwory najnowszych technologii, mogą być niebezpieczne, gdyż ich atrakcyjność i dostęp do różnorodnych funkcji pozwalają na uczestniczenie cyfrowej przestrzeni, a to powoduje wiele nowych zagrożeń i sprzyja licznym uzależnieniom.

3. Nowe kompetencje społeczno-medialne, które należy systematycznie doskonalić, pozwolą w sposób bardziej celowy, odpowiedzialny i bezpieczny korzystać z najnowszych możliwości cyberświata i rzeczywistości wirtualnej, a także prowadzić działania edukacyjne oraz profilaktyczne w tym obszarze.

Bibliografia

1. Andrzejewska A., Bednarek J. (red.) (2009) *Cyberświat. Możliwości i zagrożenia*, Wyd. Akademickie ŻAK, Warszawa.
2. Bednarek J., (2010) *Multimedialne kształcenie ustawiczne nauczycieli*, Wyd. WSP TWP, Warszawa.

3. Beniger J. E., (1986) *The control revolution: technological and economic origins, of the information society*, Harvard University Press Cambridge.
4. Bochniarz H., *Przestańmy odciągać się z cyfryzacją. Internet przyspieszy wzrost gospodarczy*, Dziennik Gazeta Prawna, nr 143 (3281), 25.07.2012.
5. Castells M., (2008) *Galaktyka Internetu. Refleksje nad internetem, biznesem i społeczeństwem*, Poznań 2003; D. Barney, *Spółeczeństwo sieci*, Wyd. Sic!, Warszawa.
6. Gajda J., (2008) *Antropologia kulturowa, cz. 2, Kultura obyczajowa początku XXI wieku*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków.
7. Goliński M., (2011), *Spółeczeństwo informacyjne – geneza koncepcji i problematyka pomiaru*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
8. M. Boni, (2009), *Diagnoza Polska 2030*, Warszawa.
9. Oleński J., (2004) *Elementy ekonomiki informacji. Podstawy ekonomiczne informatyki gospodarczej*, UW, Warszawa.
10. Siemieniecki B.(red.), (2006) *Pedagogika medialna*, t. 1 i 2, Warszawa.
11. *Spółeczeństwo informacyjne w liczbach – 2009*, (2009), MSWiA, Warszawa.
12. Śliwerski B., (2009) *Problemy współczesnej edukacji. Dekonstrukcja polityki oświatowej III RP*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.
13. Tanaś M. (red.), (2007), *Kultura i język mediów*, Oficyna Wydawnicza «Impuls», Kraków.
14. Tanaś M., (red.) (2005) *Technologia informacyjna w procesie dydaktycznym*, MIKOM, Warszawa.
15. Wood D. M., *Raport o społeczeństwie nadzorowanym*, www.giodo.gov.pl.
16. Żegnałek K. (red.), (2008) *Kompetencje współczesnego nauczyciela*, WSP TWP, Warszawa.

Дата надходження статті: «3» вересня 2012 р.

УДК 372.46.(045)

О.В.БОЙКО,

кандидат педагогічних наук
(м.Маріуполь Донецької області)

Навчання англійської мови як фактор активізації мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку

У статті проаналізовано комунікативну компетенцію як кінцеву мету мовленнєвої діяльності дошкільників. Розглянуто проблему білінгвізму дітей дошкільного віку в працях вітчизняних і зарубіжних учених.

Ключові слова: мовленнєва діяльність, комунікативна компетенція, білінгвізм.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасні інтеграційні процеси, входження України до Європейського освітнього простору, міжнародний обмін інформацією в різних галузях знань значною мірою впливають на підвищення статусу іноземної мови як важливого засобу комунікації. Концепція дошкільної освіти передбачає комплексне розв'язання питань розвитку мовлення дітей, серед яких важливе місце мусить посідати навчання іноземної мови. Особливої сьогочасності ця теза набуває у зв'язку з перенесенням терміну навчання іноземної мови з підліткового на старший дошкільний і молодший шкільний вік, що вважається сензитивним до оволодіння іншомовним спілкуванням. У сучасній освітній практиці України вивчення іноземної мови розпочинається в початковій школі з першого класу спеціалізованих шкіл та з другого – загальноосвітніх.

Аналіз досліджень і публікацій... Сучасні психолого-педагогічні дослідження свідчать про значні можливості дітей старшого дошкільного віку, особливий вплив навчання та виховання на всебічний розвиток особистості дитини, на сензитивність цього віку до засвоєння іноземної мови. На думку багатьох дослідників (Ш.Амонашвілі, Л.Божович, С.Боднар, С.Будак, І.Гарамова, В.Гінзберг, В.Плахотник, Т.Полонська, С.Соколовська, З.Футерман, Т.Шкваріна, Палмер, Рерські та інші), досить легке опанування іноземної мови дітьми старшого дошкільного віку залежить від їх особистісних психофізіологічних особливостей. Сензитивним періодом навчання іноземної мови донині вважався старший дошкільний і молодший шкільний вік (шість та відповідно сім років). Але перенесення терміну навчання в початковій школі на один рік раніше закономірно викликає питання щодо вивчення можливостей опанування іноземної мови дітьми дошкільного віку.

Ураховуючи ці зміни в освітніх ланках, С.Соколовська стверджує, що нині перспективними стають проблеми формування особистості, яка поєднувала б у собі комунікативну компетентність;